

Karel Poláček (22. 3. 1892 Rychnov nad Kněžnou /východní Čechy/ – patrně 21. 1. 1945 Gliwice v německém záboru Polska během transportu smrti vězňů z nacistického koncentračního tábora Osvětim)

Český spisovatel a novinář.

Karel Poláček pocházel z rodiny se **židovskými kořeny**, jeho otec měl obchod s koloniálním (smíšeným) zbožím.

Poláček absolvoval gymnasium, během studií přesídlil do **Prahy**. Původně pracoval jako úředník. Za První světové války byl v r. 1915 povolán do **rakousko-uherské armády**; bojoval na frontách ruské a srbské: přešel do srbského zajetí.

Po poválečném návratu domů se pustil do literární tvorby; začínal jako přispěvatel do humoristických časopisů. Ve své novinářské práci se věnoval především **pražské tematice**, ale jako beletrista se soustředil na maloměstské prostředí. **Maloměsto**, jakým byl například jeho rodný Rychnov, a **život středních vrstev** se staly trvalým tématem jeho díla. Poláček se profiloval jako **humorista**, satiricky (posměšně) líčil maloměstské charaktery (v jeho postavách se mnozí rychnovští rodáci poznávali), vyjadřoval však **obecnější omezenost obyčejného člověka** v soudobém městském prostředí. Hledal také její hlubší **příčiny** a nacházel je v **povaze společenských poměrů**.

Poláček se seznámil s **bratry Josefem a Karlem Čapkovými** a ti mu pomohli úspěšně proniknout do renomovaného novinářského prostředí. V r. **1921** začal pracovat v redakci **Lidových novin**: zařadil se do zdejšího **liberálně demokratického okruhu autorů**, kteří spojovali novinářskou práci s kvalitní beletristickou tvorbou (**brři Čapkové, Eduard Bass, Ferdinand Peroutka, František Langer**).

Poláčkovy **sloupky, fejetony** a **soudničky** jsou oceňovány jako výstižné mikroportréty nejrůznějších lidských povah, profesí a prostředí. V podobném duchu se odvíjela také Poláčkova **povídková tvorba**, završená sérií úspěšných **románů**. Mezi základní prvky Poláčkovy literární tvorby patří práce s **výmluvnými detaily**: způsob jejich řazení vyvolává pocity ubíjející banálnosti i absurdní trapnosti. Poláček jako **vypravěč** si udržuje nesentimentální nadhled. Silnou zbraní Poláčkova psaní byl také přirozený, ale bohatý a dobře odposlouchaný živý **jazyk**, využívaný – zejména v poloze jazykové komiky – k **charakterizační zkratce**. Poláčkův **humor** je ovšem nesen posmutnělými tóny (až čechovovskými), vycházejícími z poznání, jak **omezené možnosti skutečného vzájemného porozumění** lidé v moderním světě mají.

Poláček pracoval také pro **jiné noviny** (např. poté, co kvůli neshodám s šéfredaktorem opustil Lidovky, působil kolem r. 1930 v Českém slově a do LN se vrátil až za jejich nového šéfa, spisovatele a novináře Eduarda Basse). Přispíval do různých **časopisů** a spolupracoval s **filmaři**.

Někdy používal pseudonym *Kočkodan*.

Patřil mezi **pátečníky** (pánskou společnost blízko prezidentu Tomáši G. Masarykovi, která se pravidelně scházela v pražské vile bratří Čapků). Byl vášnivým hráčem mariáše a členem stolní společnosti Táflunda (náleželi do ní také novinář LN Ferdinand Peroutka, herec Hugo Haas aj.).

V r. 1920 se oženil s Adélou Hermannovou (1895 – 1943), která byla již jeho studentskou láskou (dcera Jiřina, 1921 – 2001). Manželství však nebylo harmonické. Asi v r. 1936 se Poláček zamiloval do rozvedené, o 15 let mladší advokátky židovského původu Dory Vaňákové (1907 – 1944) a kvůli ní svou rodinu opustil. **Od r.**

1939, po začátku **německé okupace** zbytku Českých zemí, byli Karel Poláček a Dora vystaveni **nacistické perzekuci z rasových důvodů**. Poláček musel odejít z Lidových novin; ještě publikoval román *Hostinec U kamenného stolu* (1941), ovšem pod jménem výtvarníka Vlastimila Rady.

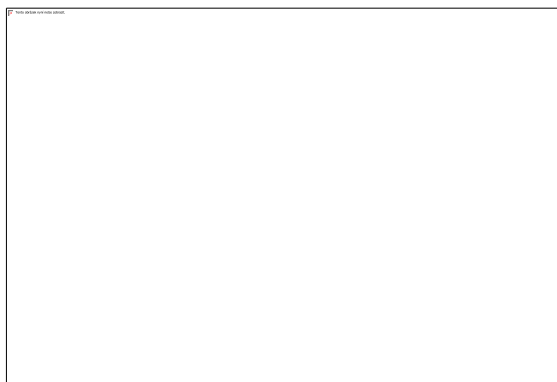
Poláček a Dora dokázali na jaře 1939 – tedy na poslední chvíli – poslat Poláčkovu dceru Jiřinu do bezpečí do Velké Británie. Na podzim 1939 došlo k rozluce Poláčkova manželství s Adélou.

V r. **1943** byli Karel Poláček s Dorou posláni do internace v **židovském ghettu v Terezíně** a odtud byli r. **1944** deportováni do nacistického **koncentračního tábora Osvětim** v německém záboru Polska. Poláček zahynul na začátku r. 1945 během **evakuačního pochodu smrti**, jímž měla nacistická mašinerie i se svými zuboženými vězni uniknout před blížící se válečnou frontou. V koncentracích zahynuly také Poláčkova manželka Adéla a přítelkyně Dora.

Dcera **Jiřina** se v Anglii vdala a po válce se vrátila s rodinou do Československa; po začátku sovětské okupace (1968) ovšem emigrovali do Kanady.

Ironií osudu zůstává, že ačkoli je Poláček dnešní české veřejnosti znám především jako autor veselé knížky o dětech z maloměsta *Bylo nás pět*, sám ji na knižních pultech nikdy neviděl: napsal ji za okupace a vyjít mohla až po skončení Druhé světové války.

V rychnovské synagoze je dnes **Památník Karla Poláčka**.

Některá díla:

Románová tetralogie (čtyřdílný soubor) odehrávající se kolem První světové války: **Okresní město** (1936), **Hrdinové táhnou do boje** (1936), **Podzemní město** (1937), **Vyprodáno** (1939); autor zamýšlel pentalogii, ale poslední díl už nestihl dokončit;

Humoristické společenské romány **Dům na předměstí** (1928; film 1933: režie Miroslav Cikán, hrají Hugo Haas, Hana Vítová, Antonie Nedošínská, Jindřich Plachta), **Muži v ofsajdu** (1931; již v témže roce film: režie Svatopluk Innemann, hrají Hugo Haas, Eman Fiala, Jindřich Plachta, Jiřina Štěpničková, Theodor Pištěk), **Hlavní přelíčení** (1932), **Michelup a motocykl** (1935), **Hostinec U Kamenného stolu** (1941, pod jménem Vlastimila Rady, který knihu také ilustroval; velký úspěch; film 1948: režie Josef Gruss, hrají Saša Rašilov /starší/, Jiřina Šejbalová, Růžena Šlemrová, Stanislav Neumann, Svatopluk Beneš, Rudolf Hrušínský);

Knížky pro děti **Edudant a Francimor** (1933, ilustroval Josef Čapek; animovaný TV seriál 1993: mluví Milan Šteindler), **Bylo nás pět** (dokončeno 1943, vyšlo 1946; z audioverzí vyniká rozhlasová četba na pokračování z let 1955 a 1966 v podání Františka Filipovského; Arnošt Goldflam, další herec, který knihu načetl, je také autorem divadelní adaptace z r. 2013; TV seriál 1994 velmi volně podle knižní předlohy: režie Karel Smyczek, hrají Adam Novák, Oldřich Navrátil, Dagmar Veškrnová; od 2003 mají hlavní klukovské postavy v Rychnově pomník);

Povídkové soubory **Povídky pana Kočkodana** (1922), **Povídky izraelského vyznání** (1926);

Novela **Lehká dívka a reportér** (1926);

Sbírka **Židovské anekdoty** (1933);

Námět k filmu **U nás v Kocourkově** (1934: režie Miroslav Cikán, v hlavní roli Jan Werich);

Výbory novinářských textů **Mariáš a jiné živnosti** (1924), **Soudničky** (1999), **Povídky, sloupky, fejetony** (2001);

Deník **Se žlutou hvězdou (Deník z roku 1943)** (vydáno 1959).

<https://www.cbdb.cz/authors/50.jpg>

http://img.ceskatelevize.cz/program/porady/10116288835/foto09/215411058230024/27956_03.jpg?1434460223

<https://media.super.cz/images/gallery/0000000004990349/rpyU83LQItHKSqVPvWddeA/50cde99496c0ff689ae30100-26920?size=539>

<https://img.fdb.cz/galerie/b/baf2ad27fc00cc19f57e1c37d85a.jpgs>

Karel Poláček (1892 – 1945?): Bylo nás pět
(dokončeno 1943, vydáno 1946)

Sledujeme vyprávění asi jedenáctiletého chlapce Petra Bajzy z východočeského maloměsta. Jeho tatínek má koloniál (obchod se smíšeným zbožím). Pěťův starší bratr Láďa je už pryč z domu a maminka se stará o nejmladší dítě, mimino Mančinku. Domácnost doplňuje mladá služka Kristýna a kocour Honza. Pěťovo vyprávění je asi určeno nějaké širší sešlosti, možná dokonce vzniklo jako školní slohová práce. Pěťa se totiž snaží stylově vyhovět nárokům dospělých na upjatou, přehnaně korektní mluvu, proloženou typicky školometskými, až byrokratickými archaismy, ale protože je to plnokrevný kluk, úplně ho do téhle fazóny spoutat nelze a on každou chvíli dává průchod klukovské přirozenosti. Nápaditou kombinací obou přístupů vzniká jedinečný efekt, který Poláčkovu knihu proslavil asi nejvíce.

Do školy chodím každý den kolem jednopatrového domu, na kterém je štít s nápisem Martin Bejval. A pod tím jest tiskacím písmem napsáno: Povožnictví a obchod uhlím. Ten nápis je modře a červeně vymalovaný a po obou stranách jsou zkřížená kladívka, což se mi velice líbí. Ale ještě více se mně líbí koňská hlava, co je přidělaná mezi dvěma okny v prvním patře. Když jsem byl malý, tak se mně ta hlava nic, ale docela nic nelíbila, jelikož jsem se jí bál. Ona má pořád otevřenou hubu a cení zuby. Ušklíbá se tak, jako by na mne něco věděla, počkej, ty kluku nezdárná, já to na tebe řeknu. Chodil jsem na ni žalovat, že se v jednom kuse na mne šklebí a já jí přece nic nedělám. To ona pořád začíná, ať si to nechá! Maminka mne musila chlácholit a pravila, že ta hlava mně nic nemůže udělat, jelikož je dřevěná. (...)

Nýčko však už jsem velký, pročez jsem chytrý a vím, že koňská hlava se mně neposmívá, ona to dělá jen tak a já jsem se s ní skamarádil. Když jdu do školy, tak jí pravím: Nazdar! a ona taky praví: Nazdar! (...)

A školu máme pěknou novou a my máme taktéž pana učitele Veselíka, on nosí zlaté brejle a o přestávce jí housku a čte si v knížce, a když vidí nezdobu, tak uloží trest, jemu je to fuk. O přestávce býváme na dvoře a někteří žáci děsně řvou a já taktéž. Na tom dvoře nás jednou vyfotografoval pan Potůček, co se dobře učí a dávají pozor, ti seděli v první řadě, pan učitel seděl uprostřed a přespolní zajíci stáli a koukali se. Já mám tu podobenku záramovanou a visí nad pohovkou, co si na ni nesmí nikdo sednout, jenom teta Anděla, co po ní budeme dědit, a ona to ví, pročez má na nás děsného vzteka. Pročez se posadí a kouká se velice přísně. Vedle mne sedí Éda Kemlink, co s ním chodím, nalevo pak Páta Karel, co s ním vůbec nechci chodit, on je žalobníček, žaluje, nic si nevyžaluje. A nikomu nic nedá, protože je lakomec, ale sám loudit umí. Ale přijď si!

Když naše maminka ten obrázek uviděla, tak se smála, že mám na hlavě šešulku jako papoušek, a říkala, že jednou budu mít pěknou památku. Tatínek bručel, že se za hlouposti vyhazují peníze a že to nebude trpět. Jeden, povídal, neví, kam dřív, a vy se tu necháte vypodobnit. Učitelé, povídal, si myslí, že jsem milionář, jim je hej, mají své jisté, ale mně lidi neplatí. „Tak už nebruč,“ pravila maminka, „bručáku. A nekaz dítěti radost.“ „Uvidím, jak se mně odslouží,“ pravil tatínek a šel si lehnout. On vždycky po obědě spí a to si přikryje obličej Národní politikou, aby naň nešly mouchy. (...)

Naši říkají, že půjdu na studije, abych byl pánem a nemusil pakovat bedny jako tatínek. (...)

Naši si myslí, že až budu velký, že budu sedět na kanceláři v teple, lidi budou přede mnou smekat, ale já budu olizovat kolky. A budu si posílat pro párek. To se mi nechce líbit. Nejraději bych sloužil u Bejvalů za pacholka, neboť bych nosil koženou zástěru a vuchu bych měl mosaznou náušnici proti uhranutí jako Jakub, Bejvalův čeledín. Tak bych krácel podle vozu hezky zvolna a zešíroka, mával bych bičem a pro sebe si hvízdal. Několikrát jsem zkoušel chodit jako pacholek Jakub a teď už to umím. Taky pískat jsem se naučil, koně to mají rádi, ale musí v tom být smutná nota. Oni pak otáčejí po kočím hlavu a dívají se naň svýma krásnýma, tmavýma očima. Někdy si Jakub zastrčí násadku do holínky a staví se u Friedmannů na kořauku. Nejdříve se podívá sklenkou proti světlu, pak rychle překotí do sebe kořauku, zavrtí hlavou a udělá brr! Tuhle se maminka divila,

jak mi nalila kávu, tak jsem se na hrnek podíval proti světlu, pak jsem se napil, udělal jsem brr! a jako bych si utřel vousy. Maminka se ptala: „Co to děláš za uličnictví, uličníku jeden uličnická, chceš, abych na tebe vzala kverlačku?“ „Nechci,“ odvětil jsem. (...)

Můj nejmilejší přítel se nazývá Bejval Antonín, protože jsme s Tondou jedna ruka. Taktéž si půjčujeme knížky. On má plničký kufr indiánek, jako jest: Morová rána v Praze, Vpád Pasovských a Bílá paní Rožmberská. (...) Všecko má, protože pan Bejval říká, že si potrpí na vzdělání a nelituje groše.

Tonda má převzít povoznictví po svém otci a slíbil mně, že by pak si mne vzal za pacholka. To by bylo pěkné. (...)

Potom se musí schovat i Jirsák Čeněk, co chodí se mnou do školy, a Jirsákovi dělají čepice a papuče. Jirsák Čeněk dovede si obrátit klapky u očí a vypadá hrozně, oči má červené jako čert. Jednou ho tak uviděla Koží Kuncka, co na náměstí prodává ovoce, cukrdlata, kokosky, jakož i pomeranče. A odplivla si: „Fuj, parchante, to jsem se lekla. Na tebe, skotáku, patří pořádná metla.“

„A na vás dvě,“ odvětil Jirsák Čeněk a poskakoval a mečel: „Méé, Koží Kuncka!“

„To je teď mládež!“ hrozila se ovocnářka. „Nemá to kázeň ani boží bázeň,“ a hrozila: „Počkej, ty kluku nezdárná, já tě dám polecajtovi.“

My jsme se smáli. A Jirsák Čeněk si hned zapsal do notesu: „Posmíval jsem se starým lidem,“ jelikož si zapisuje hříchy do zásoby, aby měl ke svatě zpovědi nejvíce hříchů ze všech hochů. Jirsák Čeněk se vsadil, že když chce, dokáže hřešit proti všem božím přikázáním. Aby se mohl vyzpovídat, že zhřešil také proti přikázání: Nesesmilníš, napsal na zeď Heřmanovy továrny neslušný nápis. (...)

V zimě se myju nerad, voda je studená a štípe do tváří, kávu pak honem si vypiju vstoje, ještě dobře, že si knihy do brašny složím už večer, takže jsem hned venku. Kristýna pokaždé za mnou vyběhne a křičí: „Ty kluku nevzdělaná, ani jsi tatínkovi a mamince neřekl spánembohem, no počkej!“ To je pravda, pročez na Rampušandu vypláznu jazyk. Ona mně hrozí pěstí, já se nebojím. I pravím jí: „Tak abys věděla, ode dneška se jmenuješ Rampepurda,“ ona se směje jako blázen, ona má šamstra a bude se vdávat. Na cestě se stavím pro Bejvala Antonína a tomu okamžitě oznámím, že Kristýna jest vlastně Rampepurda, a jemu se to líbí. Tak se smějeme.

Vždycky se snažím, abych se vyhnul domu, kde bydlí pan Fajst. On je úředník na odpočinku, nemá co dělat, a proto se do všeho plete. Nejvíce si všímá školní mládeže, které vytýká různé nezdoby. Hlavně na mne má spadeno, a já mu přece nic nedělám. Najednou se odněkud vyřítí, popadne mne za límec a baterkou mně svítí do uší, jestli je mám čisté. Nejsou-li uši řádně vymyty, pak vzkřikne: ha! a vede mne zpátky k nám do kvelbu. Jemu je to jedno, jsou-li v krámě lidi nebo ne, a křičí: „Podívejte se, pane velkoobchodníku, jaké zahnojené uši má váš synátor, hanba, hanba.“ Tatínek na to vece: „To víte, pane Fajst, dětí se člověk neuhlídá.“ Načež mně vynadá a panu Fajstovi se poděkuje, ale já vidím, že mu to není vhod, jenomže my jsme obchodníci, a pročez musíme být zdvořilí na všechny strany, kdyby se pan Fajst urazil, tak by nám nedal utržit. Já však nemusím být tak uctivý, protože jsem ještě malý a nemám z toho rozum. Možná že panu Fajstovi plivnu na okno. Nebo mu strčím do kapsy něco nemravného, například chcíplou myš. O tom budeme s Bejvalem pilně uvažovat. (...)

S Čeněkem Jirsákem nemluvim, protože on je takový. A když on je takový, tak já jsem taky takový. (...)

Čeněk Jirsák je taktéž pobožný a v neděli a ve svátek by se nepral ani zanic. Má strach, že by ho za to čerti v pekle šťouchali vidlemi, a to by nerad. Pročez v neděli a ve svátek kuje pomstu, ve všední den se pere a kamenuje. Avšak já se peru pořád, když mě nenechají

Když jde procesí do Vambeřic, tak jsme rádi. Protože my kluci se pak dáme dohromady a čekáme, až půjde zpátky. Už zdálky je slyšet, jak se blíží, protože zpívají a zdvihá se prach. A někteří poutníci jdou bosky a nesou si boty přes rameno.

A tak když zpozorujeme, že se procesí blíží, tak si klekneme u silnice a sepneme ruce. Když pak přijdou až k nám, tak se hlasitě modlíme, co nejhlasitěji umíme, aby to bylo slyšet, že se modlíme, jelikož procesí na zpáteční cestě koná milosrdné skutky. Když procesí uslyší, že se modlíme, tak nás všichni lidé chválí: „To jsou hodní chlapečkové, je vidět, že chodí po spravedlivých cestách.“ A házejí nám za odměnu pětáky, ano i desetičky. My pak se modlíme ještě hlasitěji, aby toho bylo víc.

Nejlépe umí žebrotu Bejval Antonín a hned po něm já. Zilvar z chudobince také umí žebrotu, ale už ne tak jako my.

Za vyžebroté almužny si kupujeme močené okurky, kokosky a žabky, co když se na ně šlápne, tak bouchnou. Také obtisky si kupujeme a všechny věci, to podle toho, kolik utržíme. Zilvar z chudobince si jednou koupil doutník a kouřil pod viaduktem, mračil se a plival. On už umí šlukovat a nic mu není. Já jsem to jednou zkusil, ale pak jsem viděl všechno zelený a Zilvar pravil: „To nic není, to je nezvyk.“

Jednou s námi šel také Otakárek Soumarů, že by s námi chtěl jít taky na žebrotu, abysme to s ním zkusili, že také umí prosit. My jsme moc rádi nebyli, jelikož jsme se báli, aby to pak nebylo na nás.

A taky bylo.

Jeho tatínek má v našem městě továrnu na pletené a stávkové zboží a náš tatínek říká, že pan Soumar je velký prachař. Otakárek chodí jenom s vychovatelkou a ta mu v cizím jazyce v jednom kuse říká, aby šel rovně a koukal před sebe. Nosí modrý kabát se zlatými knoflíky a má námořnickou čepici s nápisem „Miramare“. S klucma nesmí chodit, aby se nenaučil nemravným slovům.

A šel s námi a klekl si u silnice a sepal ruce a ze všech nejvroucněji se modlil. Nejvíce křičel a poutníci ho nejvíce chválili a dostal nejvíce almužny.

Pak šel k sadařovi do áleje a koupil si litr třešní, ty černé. Celou cestu jedl a pochutnával si a říkal, že zas půjde na žebrotu, a až bude velký, že bude žebrákem a bude mít hodně peněz.

Zamazal si šaty, bylo mu špatně, doma volali doktora a Otakárek se přiznal, že byl prosit.

Paní Soumarová říkala „no tohle!“, pan Soumar se ptal vychovatelky „slečno, jak si to vlastně představujete?“. Otakárek dostal domácí vězení a musil opakovat všechny úkoly, až byl z toho pitomý. Taky musil ležet posteli a pít thé. A byl u nich lékař a předepsal mu meducínu. Veškerou almužnu, co si Otakárek vyprosil od poutníků, věnoval pan Soumar polévkovému odboru svaté Ludmily. Abylo to v novinách, kdež bylo napsáno „tisíceré díky šlechtnému dárci“.

Mně je to všechno divné. Protože jsou Soumarovi bohatí, tak Otakárek nesmí jít žebrem? Tak co má z toho bohatství? Mluvil jsem o tom s Bejvačem a ten pravil, ať jde Otakárek do háje a ať se mezi nás necpe, ještě kvůli němu nebudem smět žebrotu.

A to je pravda. (...)

Tak jsme se tuhle šli koupat ke Klobouku, byli jsme čtyři. Já, Bejval Antonín, Éda Kemlink a Zilvar z chudobince. Když jsme šli ab ylo horko, tak se mezi nás připletl malý chlapec jménem Venda Štěpánků, že jako taky půjde s námi. My jsme byli neradi, protože je malý chlapec, a kdyby se mu něco stalo, na kom to bude? Na nás! Pročež Bejval na něho křikl: „Jedeš!“, já jsem taky na něho křikl: „Jedeš!“ a všichni jsme na něho křikl: „Jedeš!“, ale on nešel pryč, ale pořád šel s námi. A pořád říkal: „Já taky, já taky.“ (...)

Když jsme přicházeli k továrně, tak se k nám, jakoby nic, přidal Čeněk Jirsák. Dělal, jako by se k nám nic nepřidal, ale my všichni jsme viděli, že se přidal. (...)

U Klobouku bylo horko a slunce svítilo. (...)

Tak jsme se svlékali a hovada nás štípala, poněvadž u Klobouku je plno hověd. (...) Nejlepší jest proti hovědímu štípnutí se namazat bahnem, ale my se stejně namažeme, abysme vypadali jako černoši. Bejval Antonín si udělal šmouhy, aby vypadal jako zebra, ale já jsem si namaloval vousy, abysem vypadal jako pan strážmistr Kordule, co vodí vandráky a loupežníky do basy. (...)

A váleli jsme se po louce, někteří mluvili, ale já jsem nemluvil a díval jsem se, jak lidé kosí seno. (...)

Když jsme se vyváleli, tak jsem pravil: „Kdo se nejdřív osmělí?“

Všichni křičeli: „Já!“ Ale nejdříve se osmělil Ěda Kemlink, ten vám má skok jako plavec závodník. Bejval a já jsme plácli do vody jako žába, ale Čeněk Jirsák skočil pozpátku, protože je hrdý. Ale předtím se pokřižoval.

Ten malý chlapec Venda Štěpánků taky vykřikl: „Já!“ a skočil do vody, jak to viděl u těch dospělých.

U Klobouku jest velká touň a my jsme si nevzpomněli, že Venda Štěpánků třeba neumí plavat. On taky neuměl.

A zmizel pod vodou, pak se vynořil, něco vykřikl, zase zmizel a polykal andělíčky.

„Ježíšmarjá!“ křičeli jsme, „on se utopí!“

Protože je tam vír a voda se točí pořád dokola a je tam plno kořenů, do kterých se zapletou nohy. Tak jsme stáli a křičeli a byli jsme polekáni, protože jsme nevěděli, co teď.

Jenom Zilvar z chudobince nekřičel, on nikomu nic neřekl a skočil do touně. Nýbrž plaval pod vodou a šmátral kolem sebe, vynořil se, kašlal vodu a pravil:

„Už ho mám, už ho držím za vlasy!“

Všichni jsme křičeli: „Nepust' ho!“

On odpověděl: „Nepustím, neboť ho držím pevně.“

Pomohli jsme mu vytáhnout Vendu na břeh, a když byl na břehu, tak Zilvar pravil: „Herdek filek!“ a vysmrkal se.

Venda ležel bez hnutí a nebylo vidět, že dýchá. Už jsme si mysleli, že je po něm, tak jsme byli celí pryč, a já jsem pravil: „Tak vidíte, já jsem nechtěl, aby šel s námi,“ a bylo mně do bréče. (...)

Čeněk Jirsák pravil, že na chodbě školy, co do ní chodíme, jest obraz, na kterém je vymalováno, jak se vzkřísí umrlý utopenec, a že se to musí podle toho dělat.

A dělal to podle toho a pohyboval Vendovýmá rukama i nohama a mačkal mu břicho, až z něho vyšla voda.

Venda si najednou vzdychl, pak se posadil, koukal a nevěděl, kde je. A nejdřív mu bylo špatně, ale za chvíli mu bylo dobře, my jsme skákali a křičeli: „Sláva!“, jelikož jsme měli radost.

A Čeněk Jirsák se pokřižoval a pravil: „Však měl namále.“

Venda se na nás usmíval a vypravoval, co se mu stalo. Pravil, jak ho voda přijala a že to bylo moc krásné a že byl lehký jako balón a v uších mu žertovně šuměly bublinky..A když otevřel oči, kolem dokola to bylo zelené jako na louce a na té louce rostly veliké červené jahody a on si jich chtěl natrhat, ale jaksi nemohl k nim.

On dlouho vypravoval, ale všechno napřeskáčku, a my jsme se v tom nemohli vyznat.

Ěda Kemlink pravil: „Jó, pěkné jahody, mohls být nebožtíkem.“ (...)

Pak jsme moc chválili Zilvara z chudobince, že se neohroženě vrhl do vody, aby zachránil tonoucího. Zilvar celý zčervenál, protože se rozzlobil, a pravil: „Vlezte mi na záda, votroci, a nechte si to!“ Ale já jsem na něm poznal, že se stydí, protože jsme ho chválili, tak jsme ho pořád chválili a on nadával dosti sprostě. (...)

Napadlo hodně sněhu a bylo ho čím dál víc a já jsem byl rád. Pročež jsem vytáhl své sánky a stavil jsem se pro Evu Svobodovou, jelikož mne žádala, abych se pro ni stavil. Pak jsme šli na Budín, kde se krásně sánkuje, a bylo tam hodně hochů, jakož i jiných dětí. A když jsme byli docela nahoře, tak jsme si sedli na sánky, já jsem sedl napřed a Eva vzadu a ona se mne držela. (...)

Na cestě nám Bejval pravil: „Kluci, já jsem vynalezl ohromnou legraci, takovou děsnou legraci, jakou jste ještě neviděli.“

My jsme se ho hnedky ptali, jaká by to byla legrace, ale on pravil, že nám schválně nic neřekne, jelikož bysme to roztrajdali. My jsme pravili, že nic neroztrajdáme, ale Bejval nic nechtěl říci, až jsme mu musili přísahat silným hlasem.

Tak on pravil: „Dobře,“ a pak pravil, že půjde k Honzovi Pivcovýmu, co prodává karbid, že je s ním jedna ruka a že Honza mu dá karbidu, co bude chtít.

Ptali jsme se ho, co s tím karbidem, a on odpověděl: „To se uvidí,“ a chytře zamrkal. My jsme také chytře zamrkali, ale nevěděli jsme proč. (...)

Když byl večer, tak jsme přišli k Bejvalovům, a byli jsme čtyři: já, Éda Kemlink, Čeněk Jirsák a Zilvar.

Zilvar si vstrčil dva prsty do huby a zapískal hrozně silně, v okně se objevil Bejval a pravil, že bude hnedle dole.

A přišel a já jsem se ho ptal: „Máš?“ a on odpověděl: „Co bych neměl?“ a ukázal plný pytlík karbidu a bylo ho hodně moc.

Pak jsme šli, Bejval nic neříkal a my jsme taky nic neříkali a on nás vedl do polí. Když jsme byli v polích, tak Bejval pravil, jestli víme, že když se karbid hasí vodou, tak se z něho vyvinuje plyn, který byv zapálen vydává jasné světlo?

Odvětili jsme, že to víme, a já jsem pravil, že jsem jednou viděl karbidovou lampu, jak si s ní o pouti svítil medák na turecký med.

Bejval pravil, dobře že to víme, a pak nám vysvětlil, v čem spočívá ten vynález, z něhož bude děsná legrace.

Na poli leželo sněhu velice moc a my jsme ten karbid zahrabali do sněhu, a když byl zahrabaný, tak jsme rozškrtili zápalku a chvílku drželi u toho. Za chvílanku to začalo prudce syčet, pak to chytlo a hořelo jasným plamenem. Kdo by nevěděl, že je v tom karbid, tak by si myslel, že hoří sníh, což by mu bylo divné.

A my jsme šli od toho dál, a když jsme byli dál, tak šlehaly plameny velice vysoko a bylo velké světlo a my jsme se z toho radovali.

Musím říct, že to bylo při cestě, kudy chodívá pan Fajst vždycky kvíčerou, když se smráká, on si chodí do jednoho statku v Dlouhé Vsi pro mléko, aby si uvařil kaši, jelikož je sám a nemá, kdo by mu vařil. A my jsme čekali, až půjde pan Fajst.

Taky jo, šel pan Fajst a nesl si punclák mléka a koukal a viděl, jak plameny šlehají ze sněhu, i vykřikl silným hlasem a upustil punclák a my jsme slyšeli, jak volá: „Chval každý duch Hospodina, já jsem z toho celý decimovaný.“

A my jsme se děsně smáli a skákali jsme vysoko, smáli jsme se po celou cestu, že je pan Fajst celý decimovaný, a když jsem ležel v posteli, tak jsem se ještě smál, a když jsem se ráno probudil, tak se mne maminka ptala, co se mně zdálo, že jsem se ze spaní smál.

Od těch dob pan Fajst všude vypravuje, že u Dlouhé Vsi straší, že tuhle, jak šel pro mléko, potkal starého Humpála, co loni umřel, jelikož v něm chytla kořauka, a že mu umrlec zastoupil cestu, plameny mu šlehaly z huby, i vzal prý pana Fajsta za knoflík a pravil: „Fajste, Fajste, pomni, ó člověče!“ A pan Fajst pravil, že z toho leknutí dostal ujímání a že ležel jako lazar a tím pádem že je špatný. (...)